

УДК 373.3/.5.091.12:005.336.2:37.042-047.22](083.132)

## НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

**Доротюк Валентина,**  
кандидат психологічних наук,  
старший науковий співробітник,  
завідувач відділу профільного навчання,  
Інституту педагогіки НАПН України,  
м. Київ, Україна.  
<http://orcid.org/0000-0002-4485-3991>  
e-mail: [osvita.apn@gmail.com](mailto:osvita.apn@gmail.com)

**Левченко Фессалоніка,**  
кандидат педагогічних наук, доцент,  
старший науковий співробітник  
відділу профільного навчання  
Інституту педагогіки НАПН України  
м. Київ, Україна.  
<https://orcid.org/0000-0003-4295-2934>  
e-mail: [grigorina\\_apn@ukr.net](mailto:grigorina_apn@ukr.net)

**Рогоза Валентин,**  
кандидат педагогічних наук,  
науковий співробітник  
відділу профільного навчання  
Інституту педагогіки НАПН України,  
м. Київ, Україна.  
<https://orcid.org/0000-0002-9552-0310>  
e-mail: [rogoza\\_v@ukr.net](mailto:rogoza_v@ukr.net)

*У статті представлено науково-методичне забезпечення підготовки вчителя до реалізації компетентісно орієнтованого навчання в закладах загальної середньої освіти як сукупність навчальної літератури, що розроблена на основі визначених дидактико-педагогічних умов, психолого-педагогічних чинників та вимог до цього виду видань. Представлене забезпечення містить теоретичні основи компетентісного підходу в освіті та практичні поради яким чином учителю реалізувати цей підхід в практику роботи у закладах загальної середньої освіти. Відповідає існуючим вимогам до навчальної літератури, зокрема, сприяє наданню знань, розвитку умінь і навичок, закріпленню та оцінюванню знань, сприяє в інтеграції їх, в соціальному й культурному вихованні. Сприяє розвитку практичних навичок у вчителів закладів загальної середньої освіти з реалізації компетентісного підходу в своїй професійній діяльності та з метою подальшого формування компетентностей у учнів.*

**Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.**

Сьогодення ставить перед особистістю особливі вимоги та вбачає сучасну людину: вихованою, самостійною, ініціативною, відповідальною, такою, яка здатна ефективно взаємодіяти у виконанні соціальних, виробничих і

економічних завдань. Виконання цих завдань потребує розвитку особистісних якостей і творчих здібностей людини, умінь самостійно здобувати нові знання та розв'язувати проблеми, орієнтуватися в житті суспільства. Саме ці пріоритети лежать в основі реформування сучасної середньої освітньої ланки, основне завдання якої - підготувати компетентну особистість, здатну знаходити правильні рішення у конкретних навчальних, життєвих, а в подальшому і професійних ситуаціях. Тому актуальним завданням сучасної школи є реалізація компетентнісного підходу в навчанні, який передбачає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетентностей особистості. Результатом такого процесу має бути сформованість загальної компетентності людини, яка включає сукупність ключових компетентностей і є інтегрованою характеристикою особистості.

Сучасна освіта не може залишатися осторонь від процесів реформування, які відбуваються нині в усьому світі, і в Україні, зокрема. Освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти стосуються всі світові тенденції та інновації: інформатизація, інтеграція та ін. До них належить і компетентнісний підхід, поява якого пов'язана, насамперед, з кризою освіти, що полягає в протиріччі між програмовими вимогами до учня, запитами суспільства і потребами самої особистості в освіті. Проблема полягає, насамперед, у тривалому історичному домінуванні знаннєвого підходу, результатом навчання якого була сукупність накопичених учнем знань (як інформації) умінь і навичок.

Більшою мірою проблеми переходу до компетентнісно орієнтованого навчання знаходяться у площині підготовки вчителя до його впровадження. Саме тому розробка методики і технологій підготовки вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання, що у свою чергу забезпечить формування в учнів ключових компетентностей та підвищення конкурентоздатності особистості є необхідним і своєчасним.

Вирішення цієї проблеми можна досягнути шляхом розроблення науково-методичного забезпечення підготовки вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми.** Дослідженню проблеми реалізації компетентнісно орієнтованого освітнього процесу приділяється належна увага. Зокрема, філософську складову вивчали І. Зязюн, І. Кон, В. Кремень, В. Лутай та ін.; теоретичні засади підготовки вчителя розглядалися вітчизняними психологами (Г. Балл, І. Бех, Г. Костюк, С. Максименко, В. Рибалка, В. Семиченко, В. Чудакова).

Для розуміння особливостей реалізації компетентнісного підходу важливими є дослідження українських учених: Н. Бібік, Т. Засекіної, І. Зязюна, М. Головка, О. Локшиної, О. Овчарук, В. Огнев'юка, Л. Паращенко, Н. Побірченко, О. Пометун, І. Родигіної, О. Савченко, С. Сисоєвої, М. Топузова, С. Трубачевої, Ю. Швалба; дослідників інших країн: В. Байденка, А. Вербицького, О. Дахіна, І. Зимньої, А. Маркової, Г. Селевка, О. Субетто, А. Хуторського; Д. Боудена, Д. Дюбуа, Д. МакКлелланда, Б. Менсфілда, Д. Равена, Р. Стенберга, А. Стуф, Р. Уайта, Ф. Уінерта, П. Хагера. Різним аспектам компетентності присвячені наукові праці, зокрема: етичної (Л. Хоружа); життєвої (І. Єрмаков, Л. Сохань, М. Степаненко); соціальної (М. Докторович, В. Телефанко); комунікативної (С. Савін'йон, М. Свейн, Д. Хаймс, Н. Хомський); інформаційної (Н. Баловсяк, П. Кузяєв, С. Майорова).

**Формулювання цілей статті.** Представити науково-методичне забезпечення підготовки вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання в закладах загальної середньої освіти як сукупність навчальної літератури, що розроблена на основі визначених дидактико-педагогічних умов, психолого-педагогічних чинників та вимог до цього виду видань.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Зміни, що відбулися у суспільстві в першій третині ХХІ століття, загострили проблеми педагогічної освіти, актуалізувавши пошуки відповіді на питання про сутність педагогічної

діяльності та якісний стан професійно-особистісних характеристик її носія – учителя. Метою професійної діяльності якого є навчання підростаючого покоління, здатного забезпечувати позитивні тенденції розвитку суспільства та зберігати його спадщину.

Очевидність «старіння» педагогічних колективів, складне та повільне поповнення цього ресурсу гальмують їх наукову, навчальну та виховну мобільність, обумовлюють некритичне використання педагогічного досвіду та сучасних технологій навчання та виховання, а також ефекти психологічної дезадаптації працюючих педагогів – все це, особливо яскраво виявляється на тих територіях, де освіта стає системоутворюючим фактором життєдіяльності людей, наголошує необхідність виявлення змістовних та організаційних можливостей надання підтримки учням та потребує відповідного наукового обґрунтування.

Ще одним фактором, що сприяє кардинальним змінам у підготовці вчителя став компетентнісний підхід, що набув чинності у закладах загальної середньої освіти за останні роки. Що спричинило перегляд діяльності вчителя і зміщення акценту з інформаційної на організаційно-управлінську площину.

З точки зору дидактики компетентнісний підхід виступає як принцип реорганізації змісту і процесу для досягнення зазначених цілей і оцінюється також як освітній результат – якість сучасної освіти. Основним освітнім результатом має стати не система знань, умінь і навичок, а набір ключових компетентностей в інтелектуальній, комунікативній, інформаційній, соціальній та інших сферах (Паламар, 2018).

У дослідженнях Дж. Равена компетентнісний підхід характеризується формуванням активної суспільної позиції учнів та їх становлення як членів суспільства (Равен, 2002).

З позицій компетентнісного підходу рівень освіченості визначається здатністю розв'язувати проблеми різних рівнів складності на основі наявних знань (Васьківська Г., 2012, с. 226). Таким чином згідно компетентнісного підходу діяльність учнів полягає не в пасивному оволодінні знаннями, як в

інших підходах, а має активно пошукове, самостійне та самоосвітнє спрямування. Щодо освітнього процесу, то останній наповнюється розвивальною функцією, яка стає інтегрованою характеристикою і відповідно формується в процесі навчання і об'єднує знання, вміння, відносини, досвід та поведінкові моделі особистості.

У тексті закону України «Про освіту» наводяться ключові компетентності, які формуються в учнів у процесі навчальної діяльності. Серед них: уміння вчитися; спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами; математична і базові компетентності в галузі природознавства і техніки; інформаційно-комунікаційна; соціальна; громадянська; загальнокультурна; підприємницька і здоров'язбережувальна компетентності (Про освіту (Закон України), 2020).

Сприятливим середовищем для реалізації компетентнісно орієнтованого навчання в закладах загальної середньої освіти є визначені протягом дослідження дидактико-педагогічні умови, зокрема, досягнення мети повної загальної освіти шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для здійснення успішної життєдіяльності; чітка організація освітнього процесу як системи науково-методичних і педагогічних заходів, де взаємодіють і функціонують усі його складники; спрямованість змісту навчання на активізацію навчально-пізнавальної діяльності й особистісний розвиток учнів; максимальне застосування когнітивно-розвивального потенціалу засобів навчання, що є потужним інструментом формування ключових компетентностей учнів.

Поряд з умовами необхідна наявність ще й психолого-педагогічних чинників, що сприяють реалізації компетентнісно орієнтованого навчання в закладах загальної середньої освіти. До таких чинників відносимо: здатність педагогів реагувати на зміни, гнучкість у прийнятті нових рішень, уміння подолати стереотипи мислення та дій; забезпечення готовності вчителя до реалізації нових завдань.

П. Гальперін у своїх дослідженнях зазначає, що навчатися потрібно щоб навчитися щось робити, а для цього – дізнатися, як це треба робити. Тобто мета – навчити людину діяти, а знання повинні стати засобом такого навчання (Гальперін, 1965).

Щоб здійснювати навчання учителю мало користуватися визначеними умовами, чинниками, йому потрібен головний інструментарій, що дав би необхідні знання і практичні поради для реалізації компетентісно орієнтованого навчання в закладах загальної середньої освіти.

Саме таким інструментарієм вбачаємо науково-методичне забезпечення як сукупність форм і методів, що сприяють підвищенню рівня фахової підготовки вчителя, зокрема до формування компетентності учнів і реалізації компетентісного підходу. Це створення умов для формування творчої особистості педагога і підтримки професійної форми його діяльності. Забезпечення цих умов сприяє розвитку у вчителя педагогічної системи, в якій він виявляє себе помічником дослідницької діяльності учнів, а також виробленню педагогічної техніки як помічника у творчій діяльності учнів, спрямованої на послідовне досягнення її творчої продуктивності та формування у учня відповідних компетентностей. Найбільш поширеними формами роботи з вчителями, на нашу думку, є вправи для самопідготовки, тренінги, творчі індивідуальні і групові завдання, практикуми, семінари та ін.

Колектив відділу профільного навчання пропонує у якості науково-методичне забезпечення підготовки вчителя до реалізації компетентісно орієнтованого навчання в закладах середньої освіти використовувати практичні посібники «Компетентісно орієнтоване навчання: сутність, форми і методи», «Методичні особливості підготовки вчителя до реалізації компетентісно орієнтованого навчання» та навчальну програму «Реалізація компетентісно орієнтованого навчання», де розміщено і теоретичні основи компетентісного підходу в освіті та практичні поради яким чином учителю реалізувати цей підхід в практику роботи у закладах загальної середньої освіти.

За твердженням А. Хуторського, «перш ніж задавати методологічну основу конструювання конкретної навчальної книги, необхідно визначитися, якій освітній системі вона буде служити» (Хуторський, 2005, с.11).

Саме тому активна позиція компетентнісного підходу в освітньому процесі вимагає відображення в структурі та змісті навчальної літератури таких важливих моментів:

- діагностично поставлених навчальних цілей (з можливістю визначення рівня їх досягнення) відповідно до регламентованих освітньо-кваліфікаційною характеристикою умінь фахівця;
- створення модулів суто діяльнісного спрямування (питання й завдання, що активізують різні види навчальної діяльності);
- формування умінь розв'язувати типові задачі прикладного характеру, формулювати теоретичні положення і вести більш складну – дослідницьку діяльність через самостійне вирішення проблем шляхом здійснення дослідницької діяльності;
- методики вироблення навичок самоосвіти й універсальних навчальних умінь;
- формування засобів діагностики, що передбачають визначення рівня досягнення навчальних цілей.

Ф.-М. Жерара й К. Роеж'єра у своїх працях акцентують увагу на таких функції навчальної літератури: надання знань, розвиток умінь і навичок, закріплення та оцінювання знань, допомога в інтеграції їх, довідник, соціальне й культурне виховання (Жерара & Роеж'єра, 2001, с. 32).

Зміст науково-методичного забезпечення підготовки вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання розроблявся на основі апробації методики підготовки вчителів до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання в умовах закладів загальної середньої освіти, складниками якої є методи формування загального інтелекту, методи диференціації особистісних особливостей учнів, їх синтезу і типізації для знаходження ефективних підходів

до ведення навчання і виховання в класах; метод прогнозування, для допомоги учням у побудові професійної траєкторії і особистісного самовизначення.

З допомогою практичного посібника «Компетентнісно орієнтоване навчання: сутність, форми і методи» авторський колектив доносить до читацької аудиторії вчителів актуальні проблеми реалізації компетентнісно орієнтованого навчання, обґрунтування наукових засад компетентнісно орієнтованого навчання, а саме: філософських, психолого-педагогічних; аналіз форм і методів компетентнісно орієнтованого навчання в сучасній школі, визначені психологічні засади компетентнісно орієнтованих підручників. Особливе місце відведено проблемі підготовки педагога до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання, зокрема з'ясуванню психолого-педагогічних чинників готовності вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання в закладах загальної середньої освіти.

Структурно посібник складається з чотирьох розділів. Кожен з розділів містить декілька підрозділів, що розкривають суть самого розділу. Так зміст першого розділу «Компетентнісний підхід як парадигма сучасної освіти» присвячений представленню сукупності філософських, загальнотеоретичних основ науки, системи понять і уявлень, що є характерними компетентнісному підходу в освіті. Знайомлячись з цим розділом сучасний учитель буде мати уявлення про сутність компетентнісного підходу як основи модернізації сучасного освітнього процесу, а також про ключові компетентності, які мають бути сформовані в учнів в якості результату компетентнісно орієнтованого навчання.

Другий розділ «Наукові засади компетентнісно орієнтованого навчання» знайомить читацьку аудиторію вчителів із вагомим підґрунтям на якому базується компетентнісний підхід, зокрема, з філософськими, психолого-педагогічними, дидактичними засадами. Знання засад компетентнісної освіти відкриває перед учителем завісу до вихідних, головних положень, принципів; основи світогляду, що закладена в зазначеному підході і дає загальне уявлення про даний напрям у освітньому просторі.



Змістове наповнення третього розділу «Форми і методи компетентнісно орієнтованого навчання» розкриває особливості компетентнісного уроку; методи і засоби компетентнісно орієнтованого навчання; психологічні засади компетентнісно орієнтованих підручників. Знайомлячись з цим розділом учитель отримає чіткі рекомендації про урок, його складові і особливості організації з урахуванням тих вимог, що висуває компетентнісно орієнтований підхід. Також невід'ємним елементом у освітньому процесі організованому на засадах компетентнісного підходу є методи і засоби навчання, які характерні тільки для цього напрямку і вчителю дуже важливо володіти цією інформацією досконало. Ознайомлять з цією важливою інформацією вчителів відповідні підрозділи, а саме: «Методи компетентнісно орієнтованого навчання», «Засоби компетентнісно орієнтованого навчання», що розміщені у практичному посібнику.

Останній розділ «Підготовка педагога до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання» інформує про психолого-педагогічні чинники готовності вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання в закладах загальної середньої освіти. А також знайомить з науково-методичним забезпеченням формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності «Нової української школи».

У свою чергу практичний посібник «Методичні особливості підготовки вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання» містить методичні особливості підготовки вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання. Авторським колективом у змісті посібника визначено й проаналізовано психолого-педагогічні чинники і дидактико-педагогічні умови реалізації компетентнісно орієнтованого навчання в закладах загальної середньої освіти, форми, методи і засоби підготовки вчителя до формування ключових компетентностей учнів, розроблено й запропоновано методичні рекомендації з підготовки вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання.

Перший розділ цього посібника, що має назву «Наукові засади підготовки вчителя до реалізації компетентісно орієнтованого навчання» знайомить читацьку аудиторію вчителів з теоретичними і психолого-педагогічними аспектами підготовки вчителя до реалізації компетентісно орієнтованого навчання у закладах загальної середньої освіти. Знайомлячись із змістом розділу вчитель з'ясує для себе, що закладено в суть поняття компетентісний підхід. Зокрема, у компетентісному підході відображено зміст освіти, що не зводиться до знанневоорієнтованого компонента, а передбачає набуття цілісного досвіду вирішення життєвих проблем, виконання основних функцій, соціальних ролей, вияв компетенцій. Такий підхід зумовлює розвиток умінь оперативно вирішувати проблеми, а не інформованість (Болотов, 2003).

Компетентісний підхід передбачає переорієнтацію провідної освітньої парадигми з переважаючою трансляцією знань і формуванням навичок на створення умов для оволодіння комплексом компетенцій (потенціал, здатність випускника до виживання, стійкої життєдіяльності в умовах багаточинникового соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно-комунікаційно насиченого простору) (Проковьева, 2008).

У наступному розділі «Педагогічні умови реалізації компетентісно орієнтованого навчання у процесі підготовки вчителя» автори розкривають суть категорії педагогічні умови, наводять і обґрунтовують визначені педагогічні умови, що є ефективними у процесі підготовки вчителя до реалізації компетентісно орієнтованого навчання. Логічним продовженням змісту зазначеного посібника є третій розділ «Науково-методичне забезпечення підготовки вчителя до реалізації компетентісно орієнтованого навчання», де читацька аудиторія знайомиться з формами, методами, засобами підготовки вчителя до реалізації компетентісно орієнтованого навчання, а також з відповідними методичними рекомендаціями по здійсненню цієї підготовки. Також у додатках до посібника міститься набір вправ і завдань для професійного саморозвитку. Отримані у процесі ознайомлення з посібником знання педагогічних умов, форм, методів, засобів сприяють підвищенню

фахового рівня педагога, а також позитивно впливають на проведення ним занять, що призводить до формування у учнів закладів загальної середньої освіти ключових і предметних компетентностей. Головним атрибутом для вчителів стали також наведені у посібнику методичні рекомендації, зокрема, найістотнішими з них є: виробити і усвідомити індивідуальний стиль своєї педагогічної діяльності, педагогічного спілкування; вивчати літературу з проблеми психолого-педагогічної компетентності; активно займатися самопізнанням своїх особистісних і професійних особливостей, з метою використання своїх можливостей в освітньому процесі; регулярно аналізувати освітній процес, що дозволить своєчасно виявити професійні труднощі і помилки; підвищувати свій рівень психолого-педагогічної компетентності як особистісну і професійну ціннісну орієнтацію; здійснювати самоосвітню діяльність враховуючи сучасні тенденції у системі освіти, зокрема, реалізацію компетентнісно орієнтованого навчання; регулярно аналізувати свій життєвий і професійний досвід з метою оволодіння адекватною особистісною та професійною самооцінкою; усвідомити, що вміння вирішувати конфліктні ситуації на практиці є життєво необхідним і відпрацьовувати у себе практичні навички вирішення конфліктних ситуацій.

Навчальна програма «Реалізація компетентнісно орієнтованого навчання» розроблена як програма тренінгу для вчителів в своїй основі містить психолого-організаційну технологію формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності» та складається із двох моделей: діагностичної експертизи компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності та корекційно-розвивальної моделі. Згідно навчальної програми виявляються психолого-педагогічні фактори, професійно важливі якості та особистісні детермінанти що впливають на формування компетентностей конкурентоздатності особистості, що є основою підготовки вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання. Серед факторів, зокрема, є такі, як:

- фактор 1: компетентності цілепокладання, зокрема, оволодіння ефективними стратегіями постановки і досягнення цілей; визначення своєї місії і свого призначення;

- фактор 2: мотиваційна компетентність, зокрема, вміння створювати позитивну мотивацію;

- фактор 3: компетентності подолання психологічних проблем та розвиток стресостійкості, зокрема: оволодіння навичками гнучкого реагування на ситуацію, вміння вийти на новий рівень управління своїми станами; вміння набувати емоційної стійкості в складних життєвих ситуаціях і здатності до швидкої адаптації; оволодіння методами позбавлення від почуття образи, провини, залежностей та інших комплексів; вміння переформувувати наслідки психологічних травм та інших травмуючих спогадів; вміння розвивати стресостійкість та здатність до швидкої адаптації; вміння використовувати методи переформування страхів, фобій, тривоги, песимізму та депресії;

- фактор 4: комунікативна компетентність: оволодіння технологіями ефективної взаємодії з людьми (колегами, керівниками, учнями, батьками, рідними тощо); вміння налагоджувати стосунки довіри і співробітництва; вміння вирішувати міжособистісних протиріччя;

- фактор 5: спеціальні (специфічні) компетентності: подолання конфліктів і вирішення міжособистісних суперечностей; оволодіння мистецтвом публічних виступів; подолання професійного стресу і синдрому професійного вигорання;

- фактор 6: інноваційна компетентність: стан рівня інноваційності (позитивна, нульовий рівень, негативна інноваційність) та тенденції інноваційності (інтелектуально-теоретична направленість, емоційно-практична направленість).

Розроблене науково-методичне забезпечення, що представлено практичними посібниками і навчальною програмою сприяє ознайомленню читацької аудиторії вчителів закладів загальної середньої освіти з теоретичним підґрунтям компетентнісного підходу в освіті, зокрема, теоретико-

методологічними і психолого-педагогічними особливостями, відмінностями від інших підходів, що існували в практиці закладів загальної середньої освіти до нього, а також дає можливість розвинути практичні навички по використанню цього підходу в своїй професійній діяльності з метою подальшого формування компетентностей у учнів.

### **Висновки та перспективи подальших розвідок в обраному напрямку.**

Отже представлене науково-методичне забезпечення підготовки вчителя до реалізації компетентісно орієнтованого навчання в закладах середньої освіти у складі практичних посібників «Компетентісно орієнтоване навчання: сутність, форми і методи» та «Методичні особливості підготовки вчителя до реалізації компетентісно орієнтованого навчання», а також навчальної програми «Реалізація компетентісно орієнтованого навчання» відповідає усім існуючим вимогам до навчальної літератури, зокрема, сприяє формування професійної компетентності вчителя та підвищення його фахового рівня, що виявляється у наданні знань, розвитку умінь і навичок, закріплені та оцінювані знань, сприянні в інтеграції їх, в соціальному й культурному вихованні. Зміст науково-методичного забезпечення викладений таким чином, що визначає діагностично поставлені навчальні цілі; навчальний матеріал суто діяльнісного спрямування; сприяє формуванню умінь розв'язувати типові задачі прикладного характеру, формулювати теоретичні положення і вести більш складну – дослідницьку діяльність через самостійне вирішення проблем шляхом здійснення дослідницької діяльності; методики вироблення навичок самоосвіти й універсальних навчальних умінь; формування засобів діагностики, що передбачають визначення рівня досягнення навчальних цілей.

Використання зазначеного науково-методичного забезпечення для підготовки вчителів до реалізації компетентісного підходу у зкладах загальної середньої освіти сприяла вирішенню суперечностей між вимогами суспільства та потребами особистості у процесі формування ключових компетентностей.

Подальшого наукового пошуку потребує методика реалізації психолого-педагогічних і філософських засад компетентісно орієнтованого навчання в закладах загальної середньої освіти.

### **Використані джерела.**

Болотов, В.А. & (2003) Сериков, В.В. Компетентностная модель: от идеи к образовательной парадигме. Педагогика (10), 7–13.

Васьківська, Г.О. (2012) Формування системи знань про людину в учнів старшої школи: теорія і практика: монографія Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова.

Гальперин, П. Я. (1965) Основные результаты исследований по проблеме «формирование умственных действий и понятий»: доклад на соискание учен. степени д-ра пед. наук (по психологии) по совокупности работ. М.: Б. и.

Жерар, Ф.-М. & Роеж'єр, К. (2001) Як розробляти та оцінювати шкільні підручники К.: Анод.

Паламар, С. (2018) Компетентісний підхід як методологічний орієнтир модернізації сучасної освіти. Освітлогічний дискурс (1-2(20-21), 267-276. Вилучено із [http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/23964/1/Palamar\\_S\\_P%20PPD\\_PI\\_2018.pdf](http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/23964/1/Palamar_S_P%20PPD_PI_2018.pdf)

Прокофьева, А.Г. (2008) Формирование профессионально-педагогической компетентности будущих специалистов в современной информационной образовательной среде вуза. Автореф. дис. канд. пед. наук. Самара, 24 с.

Про освіту (Закон України) №2145-VIII (2020) Вилучено із <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Равен Дж. (2002) Компетентность в современном обществе. Выявление, развитие и реализация М.: Когито-Центр.

Хуторской, А.В. (2005) Место учебника в дидактической системе Педагогика (4), 11.

### **References**

Bolotov, V.A. & Serikov, V.V. (2003). Kompetentnostnaia model: ot idei k obrazovatelnoi paradigme [Competence model: from idea to educational paradigm]. Pedahohyka [Pedagogy], no. 10, pp. 7-13 (in Russian).

Zherar, F.-M. & Roezhier, K. (2001) Yak rozroblaty ta otsiniuvaty shkilni pidruchnyky [How to develop and evaluate school textbooks] K.: Anod. (in Ukrainian)

Halperyn, P. Ya. (1965) Osnovnye rezultaty yssledovanyi po probleme «formyrovanye umstvennykh deistviy u poniatyi» [The main results of research on the problem of "formation of mental actions and concepts"]: doklad na soyskanye uchen. stepeny d-ra ped. nauk (po psykholohyy) po sovokupnostiy rabot. M.: B. y. (in Russian).

Khutorskoi, A.V. (2005) Mesto uchebnyka v dydaktycheskom systeme [The place of the textbook in the didactic system] Pedahohyka [Pedagogy] (4), 11 (in Russian).

Palamar, S. (2018) Kompetentisnyi pidkhid yak metodolohichniy oriientyr modernizatsii suchasnoi osvity [Competence approach as a methodological guideline for the modernization of modern education]. Osvitlohichnyi dyskurs - Educational discourse (1-2(20-21), 267-276. Retrieved from [http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/23964/1/Palamar\\_S\\_P%20PPD\\_PI\\_2018.pdf](http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/23964/1/Palamar_S_P%20PPD_PI_2018.pdf) (in Ukrainian)

Prokofeva, A.H. (2008). Formirovanie professionalno-pedahohicheskoi kompetentnosti budushchikh spetsialistov v sovremennoi informatsionnoi obrazovatelnoisrede vuza. Avtoref. dis. kand. ped. nauk [Formation of professional and pedagogical competence of future specialists in the modern information educational environment of the university. Abstract of cand. ped. sci. diss.]. Samara, 24 p. (In Russian).

Pro osvitu (Zakon Ukrainy) [On education (Law of Ukraine)] №2145-VIII (2020). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (in Ukrainian)

Raven, Dzh. (2002). Kompetentnost v sovremennom obshchestve. Vyavlenie, razvitie i realizatsiia [Competence in modern society. Identification, development and implementation]. Moscow, Kohito-Tsentr Publ., 396 p. (In Russian).

Vaskivska H. O. (2012) Vaskivska, H.O. (2012) Formuvannia systemy znan pro liudynu v uchniv starshoi shkoly: teoriia i praktyka: monohrafiia [Formation of knowledge system about a human in upper secondary school pupils: theory and practice: monograph]. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. (in Ukrainian)